
Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Факультет іноземної філології
та соціальних комунікацій
Кафедра журналістики та філології

Ministry of Education of Ukraine
Sumy State University
Faculty of Foreign Philology
and Social Communications
Department of Journalism and Philology

XII

ЖУРНАЛІСТСЬКА ОСВІТА В УКРАЇНІ: СВІТОВІ ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ

ДВАНАДЦЯТА МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

JOURNALISM EDUCATION IN UKRAINE: WORLD-PROFESSIONAL STANDARDS

THE XIIth INTERNATIONAL
SCIENTIFIC CONFERENCE

Суми, 8–9 червня 2016
Sumy, 8–9 June 2016

єднувалась із активним упровадженням різних нововведень. Старі життєві уклади почали поступово відходити, але нові ще не були остаточно прийняті. Тому в цей період уперше за всю історію Російської імперії з'являються спроби запровадити свободу слова, але такі закони дворянам були не до вподоби. Російська громадськість поступово починала вступати в новий час, люди стали мислити по-іншому, і хоча це призводило до жорстоких покарань, вони боролись за себе і свої права. Так за свої принципи і демократичні переконання помирає і головний герой твору – Осип, показуючи сучасникам, що краще померти за правду, ніж жити в брехні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Костомаров М. І. Син / М. І. Костомаров // Твори: В 2 т. – К.: Дніпро, 1990. – Т. 2. – 780 с.
2. Калантаєвська Г. П. Пошук і потреба справедливості як причина загибелі чесної особистості у повісті М. Костомарова «Сын» / Г. П. Калантаєвська // Вісник Сумського державного університету. Філологічні науки. – Суми, 2000. – № 19. – С. 79 – 85.

НЕСТЕРПНА ЛЕГКІСТЬ БУТТЯ ЧИ ВАЖКІСТЬ ПРОЧИТАННЯ І НЕ ЗНАЙДЕНИЙ СЕНС?

Ірина Жиленко,
к. ф. н., доцент, СумДУ
Анастасія Коротун,
студентка 1 курсу СумДУ, ПР-51

У статті висвітлюються головні проблеми роману М. Кундери «Нестерпна легкість буття» і піднімається питання доцільності/недоцільності прочитання цього твору.

***Ключові слова:** проблеми, тяжкість, легкість, людські відносини, відповіді на життєві питання.*

THE UNBEARABLE LIGHTNESS OF BEING OR THE HEAVINESS OF READING AND NOT FOUND SENSE?

Iryna Zhylenko,
associate professor, Sumy State University
Anastasia Korotun,
1st year student, PR-51

The article highlights the main problems of Milan Kundera's novel "The Unbearable Lightness of Being" and reveals the question on the expediency/inexpediency of this novel's reading.

***Key words:** problems, heaviness, lightness, human relations, the answers to life's questions.*

Мілан Кундера (народ. 1929) – чеський класик, визначна постать ХХ–ХХІ ст. Письменник, що нині проживає у Парижі, є автором численних романів, п'єс і навіть збірок поезії. Не таємниця, що його ім'я давно вже в списку кандидатів у нобелівські лауреати. Найвідомішими творами вважаються «Власники ключів», «Жарт», «Смішні любові», «Вальс на прощання», «Безсмертя», «Нестерпна легкість буття», «Невідання».

Проте чи не найбільшу славу Кундері приніс роман «Нестерпна легкість буття», що був неоднозначно сприйнятий світом і до цього часу залишається для багатьох читачів лише «словником незрозумілих фраз». Багато вчених вивчали творчість Мілана Кундері в різних аспектах, зокрема торкалися й названого роману. Серед них – О. Бульвінська, О. М. Зарицький, С. Зенкін, І. Каспе, М. Кольхауер, Н. Колесніченко-Братунь, С. Кузнецов, К. Протохристова та інші.

На сьогодні залишається багато нерозкритих тем доробку Мілана Кундері – адже повний, всебічний аналіз художньої спадщини письменника досі малодосліджений. Ці фактори і зумовлюють *актуальність* нашої роботи.

Мета дослідження – визначити доцільність/недоцільність прочитання роману М. Кундері «Нестерпна легкість буття» через розкриття головних його проблем.

Науковець Д. Затонський відзначав, що новітня західна культурологія, ймовірно, не знає поняття більш модного й суперечливого, ніж постмодернізм [2]. Інший літературознавець, Л. Андреев, стверджував: «В обійме постмодерністських авторитетів — непременно Милан Кундера, особенно его последние, «французские» романы» [1]. Наряду з французьким етапом, велика кількість творів Мілана Кундері припадає на чеський період. Романи чеського етапу насичені соціальною проблематикою, проблемами сучасності, критикою тоталітарних режимів. У творах, зокрема в «Нестерпній легкості буття» автор застосовує реалістичну поетику разом з модерністською проблематикою, як, наприклад, самоідентифікація особистості в сучасному світі, абсурдність новітньої історії та її вплив на фатум людини тощо.

У чому ж полягає феномен твору Мілана Кундері? Що це насправді: нестерпна легкість буття чи тяжкість прочитання і не знайдений сенс? Рецензії й відгуки читачів на цей твір досить суперечливі. Що це? Гарний твір про людські відносини чи просто опис любовних пригод головних героїв? Що автор хотів донести до своїх читачів? Красива назва твору дає надію читачеві на легкість не тільки назви, а і самого змісту, але вже з перших рядків ми починаємо розуміти, що книга доволі неоднозначна, наповнена філософськими роздумами автора. Так, на початку другого розділу Кундера пише: *«Якби кожна секунда нашого життя раз у раз повторювалась, ми були б прикуті до вічності, як Ісус до хреста. Таке навіть уявити собі – жахливо. У світі вічного повернення на кожному вчинку лежить неблаганний тягар відповідальності. Ось чому Ніцше називав думку вічного повернення найважчим тягарем (das schwerste Gewicht). Але чи справді тяжкість жахлива, а легкість чарівна?»* [4].

Через призму людських відносин (на прикладі Томаша і Терези) і життя в окупованій Чехії Кундера в своєму романі намагається дати відповідь на численні питання. Бажаючи якнайкраще і найповніше донести свою думку, письменник використовує безліч прийомів, звідси повтори, відступи, переказ філософських теорій та міфу про Едіпа тощо. Роман «Нестерпна легкість буття» – не опис любовних переживань і сексуальних відносин (як часто відгукуються про цю книгу), в ній багато усього: політика, трагічний період історії. Автор пише: *«Але жоден тріумф не може тривати вічно. Росіяни примусили заарештованих державних діячів підписати в Москві якусь угоду. Дубчек повернувся до Праги й виступив по радіо. Його так приголомшило шестиденне ув'язнення, що він не міг говорити, затинався, ледве переводив дух, раз у раз робив довжелазні паузи. Компроміс урятував країну від найгіршого: страт і масових депортацій до Сибіру, чого боялися всі. Але одне було ясно: чехи муситимуть схилити голову перед завойовником, відтепер вони завжди затинатимуться, хапатимуть ротом повітря, як Александр Дубчек. Тріумф скінчився. Настали принизливі будні»* [4]. «Нестерпна легкість буття» – це філософські роздуми про непримиренну подвійність тіла і душі, про лабіринт можливостей і вибору, в якому блукають герої: *«Навіть коли ви фото-*

графуєте кактуси, це – ваше життя. А коли живете лише заради чоловіка – це не ваше життя» [4].

Роман насичений документалістикою. Багато думок, які досить актуально звучать і крізь призму українського сьогодення, наприклад: *«Всі попередні злочини російської імперії діялися під таємничим покровом мовчання. Депортація півмільйона литовців, убивство сотень тисяч поляків, ліквідація кримських татар, – усе це збереглося в пам'яті без фотодокументів, а отже, як щось недоказове, що рано чи пізно буде проголошене містифікацією. Коли ж ідеться про напад на Чехословаччину 1968 року, то тут усе було сфотографовано, знято на кіноплівку і збереглося в архівах усього світу» [4].*

Світ стосунків чоловіка й жінки донесений до читача як багатогранний, без жорстких рамок і стереотипів, з протиріччями, світ простий і складний водночас, як саме життя. Кундера прагне показати суперечливість людини і людської психології, в якій можуть мирно співіснувати абсолютно протилежні речі, які, не дивлячись на абсолютну контрастність, одна без іншої існувати не можуть. Письменник весь час веде читача по своїй книзі через лабіринти заплутаних і водночас простих людських відносин, хоче донести до нього важливі думки: *«метафори – підступна річ. З ними небезпечно жартувати. Кохання може народитися від однієї метадфори»*; *«Те, що відбулось одного разу, ніби й не відбулося ніколи. Якщо людині суджено прожити одне-єдине життя – то це ніби вона не жила взагалі»*; *«Кохати когось зі співчуття не означає любити по-справжньому»*; *«Той, хто постійно прагне «кудись вище», мусить рахуватися з тим, що одного дня в нього може запаморочитися голова. Що таке запаморочення? Страх перед падінням? Але чому голова паморочиться і на оглядовому майданчику, обгородженому надійним поруччям? Запаморочення – це щось інше, а не страх упасти. Запаморочення – це коли глибина нас притягає, вабить, пробуджує потяг до падіння, якому ми з жахом потім чинимо опір»*; *«любов – це зречення сили» [4].*

Кундера зачіпає багато питань, але «Нестерпна легкість буття» не дає ніяких відповідей, натомість роман, як бачимо, пропонує багату поживу для роздумів. У романі, на думку дослідників, відсутні розлогі описи. Автор лаконічно інформує читача про вчинки, емоції, думки героїв. Ця інформація супроводжується роздумами автора [3, с. 810]. Письменник хотів донести до нас, що «Люди здебільшого тікають від своїх страждань у майбутнє. На дорозі часу вони проводять уявну ризик, за якою їхні нинішні страждання припиняться» але письменник вважає, що людське життя щоденно «бомбардують випадковості, спонтанні зіткнення з людьми й подіями, що називаються збігом обставин. Збіг обставин означає, що дві події відбуваються, водночас, що вони зіткнулись» і що «Своєрідність «я» приховується саме в тому, що є в людині неймовірне. Уявити собі ми можемо лише те, що в усіх людях однаково, спільне. Індивідуальне «я» – це те, що відрізняється від загального, тобто те, чого не можна загодя відгадати й вирахувати, що необхідно лише виявити, відкрити, завоювати» [4].

Кожна людина в той чи інший час стикається з проблемою легкості та тяжкості буття, проблемою вибору між цими поняттями. «Нестерпна легкість буття» – глибоко філософський роман. Крім питань всенародного масштабу, як, наприклад, порушення теми комунізму, в тексті присутні спроби вирішити і побутові життєві проблеми. Нарівні з дилемою «Чи пробачити злочинця, який здійснював зло, не розуміючи природи своїх вчинків?», яка і донині не має однозначного вирішення, Мілан Кундера пропонує свої відповіді на питання, які виникають в межах долі однієї людини. Наприклад, «Як знати, що шлях, який людина вибрала – правильний?» або «Яким чином визначити, чи любиш людину, яка знаходиться поруч, по-справжньому?», «Що є зрада?», «Які межі людського прощення?» Лише в одній

книзі письменник розбурхує сотню питань, на які немає і ніколи не буде єдиної відповіді. Але пропонуючи читачеві свій погляд на знайомі проблеми, він ділиться мудрістю людини, яка бачила життя на стику двох найбурхливіших століть у людській історії. А такі знання і досвід варті уваги.

Висновок. Якщо Ви максималіст і розділяєте все, що навколо Вас, на «добре» і «погано», «чорне» й «біле», не читайте цей твір. У ньому багато такого, до чого не можна підходити однозначно. Якщо Ви мораліст, порада така ж. У романі немає позитивних героїв, яких слід було б наслідувати, і негативних, яких потрібно перевиховувати або знищувати. Тут описані звичайні люди, їхні сильні й слабкі сторони. Читати чи ні? Легкість чи тяжкість? *«Парменід відповів: легкість – позитивна, тяжкість – негативна. Мав він рацію чи ні? Питання лишається відкритим. Певним є одне: пара «тяжкість-легкість» є найтаємничіша й найзначиміша з усіх протилежностей»* [4]. «Єдність, неповторність життя створює його легкість, але саме в цій гаданій легкості – його справжній трагізм, його нестерпність», – стверджують дослідники [3, с. 810]. Ми спробували доторкнутися до філософії життя у викладі Мілана Кундери, але цей твір чекає своїх дослідників.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреев Л. Г. Художественный синтез и постмодернизм [Електронний ресурс] // Вопросы литературы, 2001. – № 1. – Режим доступа : <http://magazines.russ.ru/voplit/2001/1/andr.html>
2. Затонский Д. Постмодернизм в историческом интерьере /Д.Затонский // Вопросы литературы. – 1996. – № 3. – С. 182-205.
3. Кундера, Мілан // Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник. Т. 1. А–К / За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. – Тернопіль : Навчальна книга. – Богдан, 2005. – С. 808–810.
4. Кундера М. Нестерпна легкість буття: Роман. Пер.з чеської Пасічна В. / М. Кундера [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.litmir.co/br/?b=214513&p=1>

ФЕНОМЕН ВІЙНИ У ТВОРЧОСТІ ЕРНСТА ЮНГЕРА

Наук. керівник – Ірина Жиленко,

к. ф. н., доцент, СумДУ

Марія Дубініна,

студентка 1 курсу СумДУ, МДм-51

У статті з'ясовується сутність війни за книгою Ернста Юнгера «У сталевих грозах». Аналізується ставлення автора до війни.

Ключові слова: війна, щоденник, мілітаризм.

THE PHENOMEN OF WAR IN THE WORKS OF ERNST JÜNGER

Scientific supervisor – Iryna Zhylenko,

associate professor, Sumy State University

Maria Dubinina

1st year student, MDm-51

The article clarifies the essential of war in «Storm of Steel» by Ernst Yunger. The attitude of the author to the problem of graphomania is analysed.

Key words: war, diary, militarism.